

Cultuurbeleid

- [Cultuurbeleid in Nederland](#)
- [Totstandkoming](#)
- [Taakverdeling tussen rijk, provincie en gemeente](#)
- [Provinciaal cultuurbeleid](#)
- [Gemeentelijk cultuurbeleid](#)
- [Internationalisering](#)
- [Meer informatie](#)

Cultuurbeleid in Nederland

De overheid wil met het huidige cultuurbeleid bijdragen aan een sterke cultuursector die steeds minder afhankelijk wordt van de overheid. Tegelijkertijd blijft de overheid zich verantwoordelijk voelen om een hoogwaardig cultureel aanbod in het hele land te waarborgen. Kunst en cultuur wordt gezien als een collectief goed dat positieve effecten heeft op de samenleving. Algemene toegankelijkheid is daarom van belang net als de conservering van kunst en erfgoed voor toekomstige generaties. De algemene opvattingen over wat wel of niet gesubsidieerd moet worden, veranderen met de tijd:

- De jaren '50 en '60: de schoonheid van het kunstproduct staat centraal.
- De jaren '70: de mate waarin het welzijn van het publiek bevorderd wordt is een belangrijk ijkpunt. Ook vernieuwing en sociale en geografische spreiding spelen een belangrijke rol.
- De jaren '80: kwaliteit is het centrale criterium in de beoordeling van kunst door adviseurs.
- Eind jaren '90: publieksbereik, uitgedrukt in rentabiliteit en doelgroep bereik komen daarbij. Oftewel: de mate waarin kunst eigen inkomsten genereert en specifieke doelgroepen zoals jongeren en allochtonen bereikt.
- Vanaf ca. 2000 waren de speerpunten marktwerking, publieksbereik en pluriformiteit.
- Anno 2017 zijn er ook politieke partijen die vinden dat er helemaal geen (of nauwelijks) geld naar kunst en cultuur moet gaan.

Vanaf 2013 is sterk bezuinigd op het kunst- en cultuurbudget, zowel van rijkswege als door gemeenten en provincies. Het kabinet-Rutte I verminderde de rijksuitgaven aan cultuur met 21% tussen 2012 en 2013. Ondernemerschap, internationalisering, cultuureducatie en vernieuwing en talent, werden in de periode 2013-2016 de speerpunten van het cultuurbeleid.

In het nieuwe cultuurstelsel, dat ingaat per 2017, zijn geen grote wijzigingen ten opzichte van de vorige periode. Rust en stabiliteit zijn gewenst en nodig na de cultuurbezuiniging. De overheid heeft de volgende uitgangspunten voor deze periode geformuleerd: kwaliteit staat voorop, ruimte voor innovatie en profilering en samenwerking als tweede natuur. Belangrijke thema's zijn cultuureducatie, talentontwikkeling, maatschappelijke waarde, digitalisering en internationaal cultuurbeleid. Gesprekken over de toekomst van het cultuurbeleid worden gevoerd. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) wil een nieuwe koers na 2020.

Totstandkoming

Na de verkiezingen voor de Tweede Kamer wordt er een regering gevormd op basis van een regeerakkoord. De cultuurplannen worden heel summier in dit akkoord opgenomen. De staatssecretaris of de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is door de *Wet op het specifiek cultuurbeleid* belast met het scheppen van voorwaarden voor het: in stand houden, ontwikkelen en sociaal en geografisch spreiden van cultuuruitingen. Het is dus aan de staatssecretaris of de minister om met plannen te komen. Deze wordt geholpen door ambtenaren van het ministerie van OCW en door de Raad voor Cultuur.

De uitgangspunten van het cultuurbeleid worden eens in de vier jaar gepresenteerd. Als de Tweede Kamer akkoord gaat met deze uitgangspunten, dienen zij als ijkpunt bij de beoordeling van de

subsidieverzoeken. Op basis van de kwalitatieve beoordeling door de Raad voor Cultuur, en op basis van eigen prioriteiten, besluit de minister organisaties al dan niet te subsidiëren.

Raad voor Cultuur

De Raad voor Cultuur is het onafhankelijke wettelijk adviesorgaan van de regering en het parlement op het gebied van kunst, cultuur en media. De Raad voor Cultuur adviseert op drie niveaus: strategische beleidsadviezen, subsidieadviezen en uitvoeringsadviezen over de (beschermde) status van erfgoed. In het kader van de subsidieadviezen adviseert de Raad voor Cultuur eens per vier jaar over de toekenning van vierjarige rijkssubsidies aan culturele instellingen, sectorinstituten en fondsen.

De Raad bestaat uit zeven leden, afkomstig uit de cultuursector, media en wetenschap. Binnen de Raad bestaan vier commissies met vijf tot zeven leden voor de sectoren erfgoed, media, podiumkunsten en beeldende kunst, vormgeving en architectuur.

Taakverdeling tussen rijk, provincie en gemeente

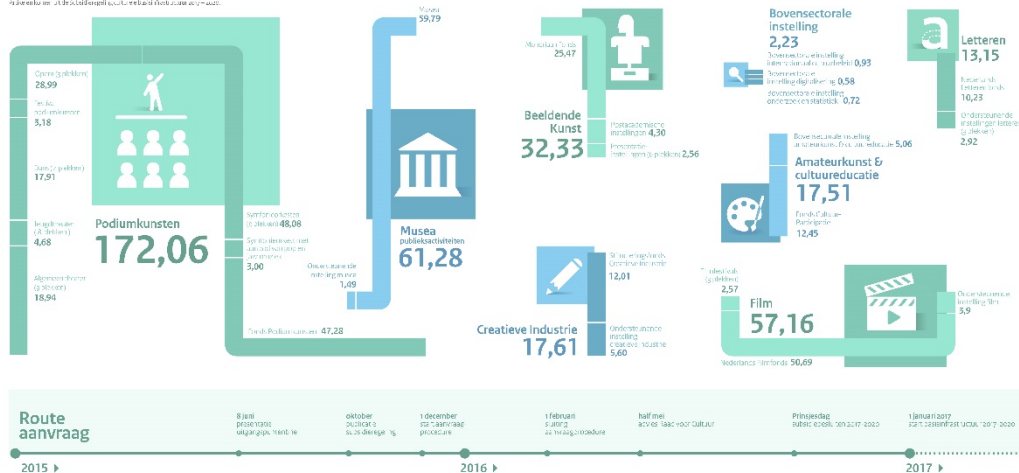
De overheid kent drie lagen: rijk, provincie en gemeente. De taakverdeling op het gebied van cultuur is grofweg als volgt: het rijk is verantwoordelijk voor de productie van een kwalitatief hoogstaand nationaal aanbod; de gemeenten zijn verantwoordelijk voor de accommodaties; de provincies hebben een coördinerende en aanvullende rol. Men is tot deze taakverdeling gekomen op basis van deze uitgangspunten: streven naar een effectief gebruik van subsidies; als mogelijk de directe belanghebbenden laten betalen; bureaucratie vermijden en rekening houden met een kunstwereld die voortdurend in beweging is.

De rol van het rijk roept misschien de meeste discussie op, maar het rijk is niet de grootste subsidiënt. Uit onderzoek van bureau Berenschot over de ontwikkeling van de rijksbijdrage aan kunst en cultuur (2015) blijkt dat de totale inkomsten van de gesubsidieerde cultuursector in 2013 naar schatting ca. € 4,7 miljard bedragen. Ongeveer 15% kwam van de rijksoverheid, 6% van de provincies, 39% van de gemeenten, 1% regelingen, 18% entree gelden, 13% overige (horeca, verhuur etc.), 9% privaat. Naar verwachting zullen gemeenten vanaf 2017 meer bezuinigen op kunst en cultuur, omdat er minder geld beschikbaar is.

Culturele basisinfrastructuur

Het totale jaarlijkse bedrag voor de culturele basisinfrastructuur (incl. fondsen) bedraagt € 373,33 miljoen.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de culturele basisinfrastructuur (BIS) en de culturele basisinfrastructuur (BIS).

Basisinfrastructuur

Op rijksniveau wordt er onderscheid gemaakt tussen instellingen die wel en niet tot de culturele basisinfrastructuur (BIS) behoren. De BIS wordt direct gefinancierd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en omvat de cultuurfondsen, sectorinstituten en instellingen die volgens de overheid van nationaal belang zijn. Zij krijgen allemaal een vierjarige

subsidie. Voor deze instellingen is in 2017 circa € 373 miljoen beschikbaar. Dat was € 325 miljoen in 2013.

Nationale cultuurfondsen

De overheid heeft zes cultuurfondsen opgericht om de toewijzing van subsidies efficiënt en op afstand van de politiek te laten verlopen. De doelen en budgetten van deze cultuurfondsen worden door de politiek vastgesteld. De verantwoordelijkheid voor het reilen en zeilen van een fonds ligt bij het fondsbestuur. De beoordeling van de subsidieverzoeken is in handen van adviescommissies met onafhankelijke adviseurs die door het fondsbestuur zijn aangesteld. In de jaarverslagen van deze fondsen staan alle subsidieverzoeken beschreven en worden de gevraagde en toegekende bedragen genoemd.

- **Fonds Podiumkunsten** ondersteunt alle vormen van professionele podiumkunsten. In 2017 ontvangen zij € 44,51 miljoen.
- **Mondriaan Fonds** ondersteunt beeldende kunst en cultureel erfgoed. In 2017 ontvangen zij € 25,02 miljoen.
- **Nederlands Letterenfonds** stimuleert de literatuur door schrijvers, vertalers, uitgevers en festivals van beurzen en subsidies te voorzien. In 2017 ontvangen zij € 10,01 miljoen.
- **Nederlands Filmfonds** stimuleert de ontwikkeling, productie en distributie van een divers en kwalitatief hoogstaand filmaanbod in Nederland. In 2017 ontvangen zij € 49,45 miljoen.
- **Stimuleringsfonds Creatieve Industrie** ondersteunt projecten op het gebied van architectuur, vormgeving, e-cultuur, games, landschapsarchitectuur, interieurarchitectuur en videoclips. In 2017 ontvangen zij € 11,46 miljoen.
- **Fonds voor Cultuurparticipatie** ondersteunt vernieuwende initiatieven op het gebied van amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur. In 2017 ontvangen zij € 12,22 miljoen.

Sectorinstituten

Sectorinstituten vervullen ondersteunende besteltaken. Er zijn vier bovensectorale ondersteunende instellingen en drie sectorinstituten:

- **Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis** (RKD) (ondersteunende instelling musea) beheert en ontsluit kennis en informatie over westerse kunst van de late middeleeuwen tot heden.
- **Digitaal Erfgoed Nederland** (bovensectorale ondersteunende instelling) ondersteunt erfgoedinstellingen bij hun digitaliseringsbeleid en in de praktijk is DEN er sinds 2017 ook voor cultuurproducerende instellingen.
- **Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst** (LKCA) (bovensectorale ondersteunende instelling) heeft als doel het stimuleren en ondersteunen van de culturele levensloop van kinderen, jongeren en volwassenen.
- **EYE** (ondersteunende instelling film) bevordert de Nederlandse filmcultuur door middel van collectievorming, presentatie, promotie, onderzoek, educatie- en kennisoverdracht voor een breed publiek en professionals.
- **Het Nieuwe Instituut** (HNI) is het sectorinstituut voor de creatieve industrie.
- **Boekmanstichting** (bovensectorale ondersteunende instelling) is een onafhankelijk kenniscentrum voor kunst- en cultuurbeleid in Nederland.
- **DutchCulture** (bovensectorale ondersteunende instelling) is een ondersteunende instelling, gericht op het bevorderen van internationale culturele samenwerking.

Daarnaast financiert het Ministerie van OCW op basis van projectsubsidies de organisatie Cultuur+Ondernemen om het programma Ondernemerschap in Cultuur uit te voeren. Dit valt buiten de basisinfrastructuur.

Provinciaal cultuurbeleid

Na de verkiezingen voor de Provinciale Staten wordt er per provincie een coalitie gevormd. De deelnemende partijen leveren samen de gedeputeerden, de provinciale 'ministers'. Eén daarvan

heeft cultuur in zijn portefeuille. De provincie stelt zich op als partner, als coördinator van plaatselijke belangen en als pleitbezorger daarvan in Den Haag.

De portefeuille cultuur is vaak een bijzaak voor een gedeputeerde die hiervoor meestal een klein budget heeft. Niet alleen het regelwerk, maar ook het vormen en uitdragen van visies wordt vaak overgelaten aan ambtenaren. Deze visie kun je terugvinden in een provinciale cultuurnota, of in deelnota's over bijvoorbeeld podiumkunsten of cultureel erfgoed.

Speciale aandacht van de provincie gaat uit naar zaken die niet door het rijk of door de gemeenten worden opgepakt. Bijvoorbeeld ondersteuning van musea in dorpen, gezelschappen met een regionale functie en docenten kunsteducatie. De provincie zorgt ook voor een ondersteuningsinfrastructuur middels consultants en treedt op als organisator van uiteenlopende culturele evenementen. De 'potjes' verschillen per provincie.

In de Raad van twaalf bundelen veertien provinciaal werkende cultuurinstellingen hun krachten. Onderling delen zij hun expertise en zetten zij zich in om samen met andere instellingen, overheden en initiatieven een optimaal kunst- en cultuurklimaat te realiseren in Nederland.

Gemeentelijk cultuurbeleid

Bij gemeenten wordt er na de raadsverkiezingen een coalitie gevormd. De deelnemende partijen leveren samen de wethouders. Het beschikbare budget voor kunst en cultuur verschilt per gemeente. Deze is afhankelijk van de grootte van de gemeente en het belang dat eraan wordt gehecht. Het kan gaan om enkele tonnen of om tientallen miljoenen per jaar. Gemeenten zetten zich veelal financieel in voor de accommodaties in hun gemeente en stimuleren daarnaast culturele activiteiten door projectsubsidies te verstrekken aan makers, organisatoren en amateurs.

Steeds meer steden gaan ertoe over cultuurnota's te schrijven waarin het beleid voor een aantal jaar wordt uitgestippeld. Aanleiding is vaak het doen van grote investeringen zoals een nieuwe schouwburg of concertzaal, een nieuw poppodium of museum.

Net als gedeputeerden laten wethouders niet alleen het regelwerk, maar ook het vormen en uitdragen van visies, vaak over aan ambtenaren. De ambtenaren voor cultuur werken vaak samen in een afdeling Cultuur, die meestal valt onder de Dienst Welzijn. Over het algemeen zijn deze ambtenaren zeer direct betrokken bij de cultuur in hun gemeente.

Gemeentelijke subsidies

Net als bij de provincies is het geld dat beschikbaar is voor projectsubsidies zelden ondergebracht in fondsen. Dit heeft te maken met de kleine omvang van deze 'potjes'.

Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag zijn de grote uitzonderingen; zij financieren meer dan de accommodaties. Dat komt door de omvang van hun culturele voorzieningspakket: de belangrijkste gezelschappen en musea zijn hier gehuisvest, hier wonen de meeste kunstenaars én is het meeste publiek.

Amsterdam heeft de structuur van het rijksniveau gekopieerd. Zo bestaat er de [Amsterdamse Kunstraad](#) en het [Amsterdamse Fonds voor de Kunsten](#) en verschijnt er elke vier jaar een kunstnota. Vanaf 2017 kent Amsterdam zelfs een A-Bis, een Amsterdamse basisinfrastructuur van 21 'excellente kunst- en cultuurinstellingen, waaronder vier cultuurhuizen verspreid door de stad. In Rotterdam geeft de [Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur](#) advies. In Utrecht doet de [Commissie Cultuurnota](#) dat.

Internationalisering

Nederland is een handelsnatie. Cultuur werkt daarbij als smeerolie. Als er een handelsdelegatie naar een ver land gaat, reist er vaak een culturele delegatie mee. Nederlandse orkesten, dansgezelschappen en beeldend kunstenaars krijgen in dat geval exportsubsidie in de hoop dat hun innovatieve geest afstraalt op het bedrijfsleven en de winstgevende contracten daarna vanzelf volgen.

Het internationale cultuurbeleid richt zich vanaf 2017 op acht focuslanden: België/Vlaanderen, China, Duitsland, Frankrijk, Indonesië, Turkije, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. DutchCulture is hierbij de belangrijkste uitvoeringsorganisatie van het ministerie van OCW.

De Europese Unie houdt zich ook bezig met cultuurbeleid. Het programma Creative Europe loopt van 2014 tot en met 2020 en heeft een budget van circa € 1,46 miljard. Het bestaat uit twee sub programma's: cultuur en media. Doelstellingen zijn:

- Het belangrijkste Europese culturele erfgoed bekendmaken en beschermen.
- Het stimuleren van grensoverschrijdende samenwerkingen in de culturele sector.
- Het internationaal verkeer van kunstwerken en cultuurprojecten bevorderen.
- De interculturele dialoog stimuleren.

Meer informatie

- Website van BeroepKunstenaar.nl bevat teksten over het toekennen van subsidies, trends in cultuurfinanciering en een stappenplan subsidie aanvragen.
- Website van de [Rijksoverheid](#).
- Website van de [Raad voor Cultuur](#).
- Website van het [Ministerie van OCW](#) bevat de [hoofdpijnen van het cultuurbeleid](#) en links naar relevante notities.
- Het [Sociaal Cultureel Planbureau](#) publiceert onder andere cijfers over kunst en cultuur: aantallen producties, bezoekers, podia etc.
- Website van de [Raad van twaalf](#).